

Ni av ti vil kildesortere

Hele 93 prosent av den norske befolkning er positive til kildesortering og 79 prosent har tillit til at det de sorterer gjenvinnes og blir til noe nytt. Dette viser en undersøkelse MMI har utført for Retursamarbeidet LOOP i februar 2005. Nordmenn kaster nå i snitt 418 kilo husholdningsavfall per år. Det er 40 prosent mer enn i 1995, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB).

(ANB)

for 20 år siden

Om 14 dager har BK Tromsø muligheten til å sikre seg sin femte kon-epokal. Da spilles finalen i NM-cupen i volleyball, og BK Tromsø får fordelen av hjemmebane mot Ulriken. I helga gjorde BKT kort prosess ved å vinne både semifinalen i cupen (3-0 over Hellerasten) og første finalekamp i sluttspillet i serien (3-1 over Volda).

Nordlys 11. mars 1985

for 50 år siden

Det er lenge siden det har vært noen riktig storevinster blant tipperne. I den siste tida er også mange kamper blitt utsatt, i forrige spilleuke var det hele sju kamper som falt ut. Men tipperne i Troms mister ikke humøret og håpet av den grunn. En liten runde til kommisjonærene viser at kupongene leveres inn som aldri før.

Nordlys 11. mars 1955

i dag

- Kommunestyremøte i Lavangen.
- Kystpartiet sitt landsmøte starter i Bodø (til søndag).
- Prisen for årets handels- og servicebedrift 2004 deles ut.

Retten til jorden i Finnmark

på den 3. side

Øyvind Ravna
Stipendiat, Det
juridiske fakultet,
UiTø

Debatten om retten til «land og vann» i Finnmark er ferd med å gå over i en ny fase ettersom «Finnmarksloven» nå står for tur til å bli vedtatt. Et av de tyngste innspillene i denne debatten var Sverre Tønnesens avhandling *Retten til jorden i Finnmark* fra 1972 med undertittelen *Rettsreglene om den såkalte «Statens umatrikulerte grunn» – en undersøkelse med særlig sikte på samens rettigheter*.

Kritisk til statseidendom

Tønnesen signaliserte at han var kritisk til statens eiendomsrett, samtidig som han satte samenes rett i fokus, noe som ikke var ukontroversielt i en tid få reiste spørsmål ved statens eiendomsrett.

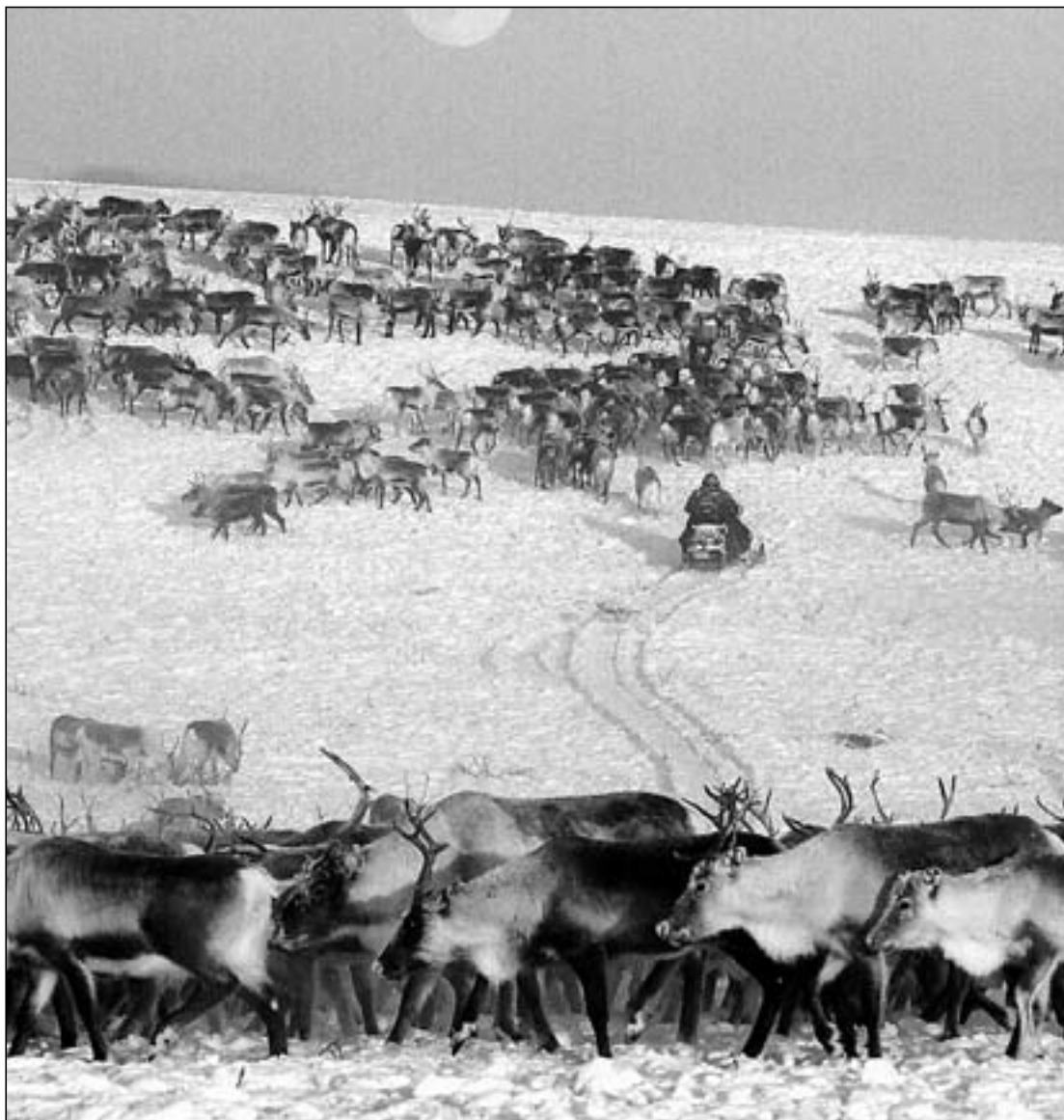
At Tønnesen var fra Sør-Norge var trolig ikke noen ulempe. Som politijurist med «sørnorsk» rettsoppfatning ble han konfrontert med vedtak som ville være rettsstridige der han kom fra:

– Når en same kom og klaget sin nød fordi lappefogden plutselig hadde bestemt at han ikke lenger fikk være med dyrene sine på den øya han hadde vært i alle år, måtte jeg naturligvis forsøke å finne hjemmelen for dette forbudet, forklarte Tønnesen i et intervju med BT i okt. 1973.

– Det er jo ingen i Sør-Norge som kan fordrives fra slik hevdvunnen plass.

I avhandlingen kartla han rettshistorien så vel som gjeldende rett, samtidig som han foreslo rettsendringer på slik måte at han ble kreert til første dr. juris ved Universitetet i Bergen.

Ifølge opponentene Gudmund Sandvik og Torstein Eckhoff preserte han en enestående avhandling. For folk i Finnmark må den sies å ha vært en gave i form av en bekreftelse på at de hadde rettig-

FINNMARKSLOVEN Det må det være lov å si at statens praksis har gått i motsatt vei av rettsutviklingen for øvrig når det gjelder grunnen i Finnmark, skriver Erling Ravna.

ILLUSTRASJONSFOTO OLA SOLVANG

heter i egen utmark slik bygdefolk sør i landet hadde.

Lagt merke til

I Rt. 1979 s. 492 la Høyesterett til grunn at det var «delvis uklare regler om omfanget av statens rett til umatrikulert grunn».

Da Samerettsutvalget ble opprettet i 1980, var Tønnesen død. Han var likevel en premissleverandør. I utvalgets mandat ble det vist til at han tok doktorgraden på en utredning om samenes rettigheter. Det ble videre vist til at han satte spørsmål ved statens eierrett, bl.a. om «et bygdelag i Finnmark kunne regne med å få medhold av domstolene om det går til sak mot f.eks. staten og krever fastslått at en bestemt eierfunksjon tilligger bygdefolket.

Staten lot seg ikke påvirke. Dette til tross for at rettsvitere og Høyesterett stilte seg bak Tønnesen. I 1993 ble den tidligere umatrikulerte grunnen overskjøtet til Statskog SF.

Etter dette ble utmarka i Finnmark forvaltet etter foretaksmessige prinsipper med krav om forrentning av «kapitalen». Samtidig unnlot regjeringen å følge opp Tønnesens tanker eller Samerettsutvalgets forslag i sitt

„Dagens debatt har ikke lenger fokus på det som er det sentrale, nemlig hvilke rettigheter finnmarkingene skal ha til egen utmark.

forslag til Finnmarkslov fra 2003. Selv om retten til jorden foreslås overført fra staten, er det ikke foreslått at den skal overføres til verken bygdefolk eller samene.

Tapt fokus

Dagens debatt om «finnmarkslov» er dreid bort fra Tønnesens tanker i en slik grad at de politiske miljøene som strides om hvem som skal forvalte og eie grunnen i Finnmark, ikke lenger har fokus på det som er det sentrale, nemlig hvilke rettigheter finnmarkingene skal ha til egen utmark.

I stedet er spørsmålet blitt vanskeliggjort gjennom fokus på maktfordeling og styresammensetninger i organet som skal eie utmarka i Finnmark.

Dette kan innebære at eierskapet flyttes fra ett offentlig organ

til et annet, og at Sametinget og fylkestinget ikke bare blir eiere, men også motpart når samegrupper reiser krav om rett til egne bygdebruksområder.

Tønnesens forslag var ikke ugunstig for finnmarkingene. De som måtte ha noe å utsette på det var staten, som ville miste sitt eierskap, de organene som ønsket å tre inn i statens rolle, og kraftselskaper som måtte forhandle direkte med samegrupper.

Som opponent sa Sandvik at Tønnesen siktet på å lære folk i Finnmark, stortingsrepresentantene og statens embets- og tjenestemenn å tenke på en ny måte om retten til jorda i fylket.

I dag er det kommet nye generasjoner av Finnmarkinger, politikere og embetsmenn, og rask gjennomgang av Tønnesens forslag kan kanskje være nyttig.

Bygdelagene

Tønnesen anførte at bygdelagene var vel så sterke eierpretendenter som staten, og at «det som er realiteten (er) at bygdefolket har rettigheter etter alders tids bruk til jorden i og omkring sine bygder.»

Tønnesen kom også med synspunkter om hva som burde bli gjeldende rett. Her anførte han at det riktige er at den befolkning som i alle tider hadde benyttet seg

av et område, måtte anses som berettiget til dette i den forstand at de får selvbestemmelsesrett til bruk av de goder landet gir.

Etter hans mening burde man «gå over til en ordning i Finnmarksallmenningen slik at lokale allmenningsstyrer, valgt av de berettigede selv, bestemmer over alle de rettigheter grunnen kaster av seg.» (hans uthev.). Dette burde omfatte så vel skog, som jakt- og lakseplasser og endatil rett til vannfall m.v.

Tønnesen mente at man med dette ville gi et bidrag til løsning av «det samiske problem» fordi man i Finnmark har tilstrekkelig sterke grupper av samisk avstamning til at disse vil få reell innflytelse overalt, og avgjørende innflytelse i de samfunn «hvor det ennå kan finnes noe som er typisk samisk, nemlig de indre bygder.»

Utkantproblemer

Han mente også at man ved dette ga et tilskudd til løsning av utkantproblemen, da det å finne det levelig å bo et sted, også kunne bero på om man føler seg som herre i eget hus.

Tønnesen var oppmerksom på at EU-samarbeid kunne medføre at utlendinger krevde rettigheter. Ved å tillegge lokalsamfunn rettighetene til jakt og fiske m. v. som «tinglige rettigheter» mente han å unngå at utlendinger kunne krevde rett til naturressursene som norske statsborgere.

Til slutt anførte han at Stortinget på statens vegne burde oppgi en del av de «rettigheter» staten kanskje kunne ha i Finnmark etter en strikt juridisk tankegang.

«Det ville ikke være noe urimelig om staten ga tilbake ikke bare forvaltningsretten til finnmarkingene sjøl, men også restretten, slik at eiendomsretten til jorda fullstendig ble liggende til dem som egentlig skulle være de berettigede, nemlig lokalbefolkningen.»

Statens praksis

Det må det være lov å si at statens praksis har gått i motsatt vei av rettsutviklingen for øvrig når det gjelder grunnen i Finnmark. Dreining av fokus det Tønnesen m.fl. hadde mot bygdefolks rett, over på politisk maktfordeling, har bidratt til å utydeliggjøre hva saken gjelder.

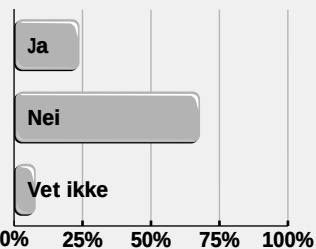
Dette har skjedd i en slik grad at bygdefolk ved kyst og innland ikke står skulder ved skulder, men på hver sin side av et etnisk og samepolitisk definert skille.

Utydeliggjøringen kan medføre at folk i Finnmark, som høyst sannsynlig er de rettmessige eierne til Finnmarksallmenningen, nå står i fare for å miste den mulighet Tønnesen ga dem til å bli «herrer i egen hus» når en ny grunnforvaltning opprettes.

Oppfordringen må dermed være på ny å dreie fokus mot det Tønnesen lærte oss i 1973. Da er man på trygg grunn, både intern- og folkerettslig.

nettopp nå

Stoler du på bilvekstedene?

Nytt spørsmål - se www.nordlys.no